

UĞUR MUMCU

77-582995

Azınlık Şovenizmi!..

İngiliz gizli belgeleri üzerinde yapılan araştırma, Kurtuluş Savaşı günlerinde İngilizlerin Ermeni ve Kürt azınlıkları kışkırtmak için yoğun çalışmalar yaptıklarını kanıtlamak tadır. Bu belgelerden iki tanesini aktaralım:

Amiral Sir F. de Roberck'ten Lord Curzon'a gönderilen rapor (Sayfa no: 108, belge 103, tarih 28 Temmuz 1920):

— Kürt meselesi hakkında sizin fikrinizi bilmiyorum, daha kesin bir karara varmanız için bunu yazıyorum. Damat Ferit bana geldi, sulh anlaşmasına göre Kürtler ayrı bir devlet olacaklar. Kürt liderleri Mustafa Kemal'i sevmeyizler, çünkü o bolşevikliği getirmek istiyor. Siz Mustafa Kemal'den nefret ediyorsunuz. Çünkü o sizin yaptığınız anlaşmayı kabul
(Arkası Sa. 8 Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

(Baştarafı 1. Sayfada)

etmiyor. O halde Kürtleri Mustafa Kemal'e karşı birlikte kullanalım, dedi.. (İngiliz belgelerinde Türkiye, Erol Ulubelen, Çağdaş Yay. S: 264)

Aynı İngiliz Amiralinden Lord Curzon'a gönderilen bir başka raporda "Kürdistan, Türkiye'den tamamen ayrılıp özerk olmalıdır. Ermenilerle Kürtlerin çıkarlarını bağdaştırabiliriz. İstanbul'daki Kürt Kulübü Başkanı Said Abdülkadir ve Paris'teki Kürt delegesi Şerif Paşa emrimizdedir.." denilmektedir. (Sayfa no: 49, belge no: 33, tarih 26 Mart 1920)

Ermeni ve Kürtleri Ankara hükümetine karşı ayaklandırma çabalarının arkasında, o zaman, ABD ve İngiliz hükümetlerinin olduğu bugün artık belgelerle kanıtlanmıştır. Bu konuda bugün için hiçbir kuşku yoktur.

Cumhuriyet'in kurulmasından hemen kısa bir süre sonra Doğu'da başlatılan "Kürt İsyanı" da yine İngiliz desteği ile sahneleniyordu. "Şeyh Sait ayaklanması" olarak bilinen bu ayaklanma, 1925 yılının şubat ayında dinsel görüntülerle ortaya çıkmış, daha sonra "Bağımsız Kürt Devleti" kurmaya yönelmişti. (İngiliz belgeleriyle Türkiye'de "Kürt Sorunu" (1924-1938) Şeyh Sait, Ağrı ve Dersim ayaklanmaları, Dışişleri Bakanlığı Yay. Evi. S: 21: Türk-İngiliz İlişkileri. 1919-1926, Doç. Dr. Ömer Kürkçüoğlu, SBF Yay. S. 309)

İngilizlerin, Kurtuluş Savaşı döneminde Ermenilere nasıl destek oldukları. Prof. Gotthard Jaeschke'nin Tarih Kurumu tarafından basılan "Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri" adlı kitabında da yeterince anlatılmıştır. (S: 40-47)

Bugün, 1925 yılında sahnelenen dinsel görüntülü bir bölücü ayaklanmaya bakarken, Şeyh Sait'in İngiliz silah fabrikalarına silah siparişi verdiği, İngiliz silah fabrikalarının da o tarihte İngiliz "Intelligence Service" ile iç içe çalışan silah tüccarı Vasil Zaharoff ile eşgüdüm halinde çalıştıklarını bilmek gerekir. Muğlalı bir Rum olan Zaharoff'un İngiliz Başbakan, Lloyd George'nin, yakın dostu olduğunu ve İngiliz hükümetince silah ticaretindeki başarılarından ötürü "sir" unvanı ile ödüllendirildiğini anımsarsak, Şeyh Sait ile İngiliz silah fabrikaları arasında kurulan köprülerin siyasetten arınmış "masum bir ticaret" olmadığı sonucuna ulaşırız.

Kaldı ki o günlerde genç Türkiye ile İngiltere arasında henüz çözüme bağlanmamış "Musul sorunu" bulunmaktaydı. Lozan anlaşmasında kesin bir çözüme bağlanmayan Musul sorunu, 1923 yılında İngilizlerin başvurusu ile yeniden gündeme gelmiş ve sorunun çözümü için 1924 yılında İstanbul'da "Haliç Konferansı" düzenlenmişti. Haliç konferansında İngilizler, Musul dışında ayrıca, "Nasturi Hristiyanları" için Hakkâri ilini de istemişlerdi. Sorunun bir çözüme bağlanmaması üzerine konu İngiliz hükümetince "Milletler Cemiyeti"ne götürülmüştü. Milletler Cemiyeti, sorunun çözümü için biri Macar, biri Belçikalı biri de İsviçreli olan üç kişilik bir komisyon görevlendirmişti. Musul'daki Türk egemenliğini kaldıran komisyon kararı, Türkiye tarafından reddedildi. Bunun üzerine sorun Milletlerarası Daimi Adalet Divanına götürüldü. Türkiye Divan'a temsilci göndermedi. Milletler Cemiyeti, 16 Aralık 1925 tarihinde, Musul'daki Türk egemenliğini kaldıran kararı benimsedi.

Musul üzerinde Türk-İngiliz diplomasi savaşı yapılırken, Şeyh Sait isyanı da başlatılmış ve Türkiye, Kurtuluş Savaşı günlerinde İngiliz istihbarat servislerinin kışkırttığı etnik kökenli ayaklanma ile uğraşmak zorunda kalmıştı. İsyân bastırıldı. Ancak Türkiye 5 Haziran 1926 tarihinde İngilizlerle anlaşarak, Musul üzerindeki haklarından vazgeçmiş oldu. İsyânın doğurduğu sonuçlardan biri buydu.

Musul sorunu ile Şeyh Sait ayaklanmasının aynı günlere rastlaması herhalde "Kaderin bir çilvesi" değildi: Bu rastlantının temelinde bir kısmı kanıtlanan bir kısmı da henüz yeterince kanıtlanmamış dış ilişkiler yatmaktaydı.

31 Mart gerici ayaklanmasında da İngiltere'nin parmak izleri yok muydu? Araştırmacılar, bu kuşkuyla dile getirmişlerdir. İngiltere'nin o günlerdeki İstanbul Büyükelçisi'nin İttihatçılara karşı takındığı soğuk tavır, buna karşılık muhalefetteki "Ahrar Fırkası" ile kurulan ilişkiler ve ayaklanmadan sonra isyancılara sağladıkları destekler, şeriatçılar ile İngiliz "Intelligence Servisi" ile dirsek teması içinde oldukları kuşkusunu vermekteydi. (İttihat ve Terakki, 1908-1914, Feruz Ahmet. Sander. Yay. s: 66; 31 Mart Olayı, Sina Akşin, SBF Yay. S: 261 vd: 31 Mart'ta Yabancı Parmağı, Doğan Avcıoğlu, Bilgi Yay. s: 61 vd.).

Bugün yine birtakım ayrımcı güçlerin doğu yörelerimizde terörist eylemlerine tanık olunmaktadır. Yakın tarihimizden verdiğimiz bu örneklerden sonra "Bu olayları da İngilizler kışkırtıyor" gibi bir yargı sahibi değiliz. Anlatmak istediğimiz, yakın tarihimizde "azınlık şovenizmi"nin ardında yabancı devletlerin bulunduğuudur.

Kurtuluş Savaşı öncesi ve sonrasında İngilizlerin Türkiye'deki ayrımcı güçleri kışkırtmalarının nedeni Ortadoğu'daki İngiliz çıkarlarıydı. Hiç kuşkusuz bugün de bu bölücü ayrımcı azınlık şovenizminden kaynaklanan terörist eylemlerin arkasında tıpkı dün olduğu gibi bugün de yabancı parmakları bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, bütün sorunlarını "Ulusal bütünlük, demokratikleşme ve çağdaşlaşma" yoluyla çözecektir. 1975 yılından bu yana Kıbrıs sorununun yarattığı gerilim süreci içinde başta Ermeni terörü olmak üzere ulusça uğradığımız terör saldırısının temelinde, Ortadoğu'daki yeni dengelerin kurulma planları var mıdır?. Bugün için sorulacak soru budur.

Türkiye'ye bunca silahı gönderenler kimlerdi? Kimlerdi bunların destekçileri olan yabancı devletler ve istihbarat servisleri?

Bu gibi konuları, bugünden "mahkeme kanıtı" niteliğinde belgelerle ortaya koymak belki olanaksızdır. Fakat zaman geçtikçe, olaylar üzerindeki sis bulutları dağılır ve ortaya çıkan İngiliz belgelerinde olduğu gibi "azınlık şovenizmi"nin hangi oyunların ve tuzakların aracı olduğu elbette gün gelir anlaşılır.

